

UUDET PÄÄTOIMITTAJAT ESITTÄYTYVÄT

Feministinen väkivallan kritiikki ajankohtaisempaa kuin koskaan

Varpu Alasuutari, Sanna Karhu & Heidi Kosonen

Silmäilemäsi numero on ensimmäinen, jonka *Sukupuolentutkimus–Genusforskning*-lehden uusi päätoimitustiimi on toimittanut yhdessä. Lehden päätoimitusvastuu on perinteisesti kiertänyt eri yliopistoissa kahden vuoden kausissa. Päätoimittajat ovat siis tulleet paitsi samasta yliopistosta, myös usein samalta paikkakunnalta ja todennäköisesti myös tunteet toisensa. Nyt aloittavan kokoonpanon tilanne on erilainen: tulemme eri yliopistoista ja eri kaupungeista, emmekä ole vielä kokoustaneet kasvokkain – olemme toimittaneet lehteä etäyhteyksin. Vaikka päätoimittajatiimiin hyppääminen uusien kollegoiden kanssa tuntuu jännittävältä, ajattelemme, että monialaisuus ja -paikkaisuus on vahvuutemme. Meistä jokainen tuo tiimiin omat ainutlaatuiset näkökulmansa, mikä vahvistaa aidosti monitieteisyyttä – sukupuolentutkimuksen ydintä!

Eri kaupunkeihin hajautunut päätoimitus kertoo myös jotain ajastamme. Vaikka etätyö on ollut yliopistomaailmassa tavanomaista jo pitkään, koronapandemia on vakiinnuttanut sitä entisestään. Samalla kaikille tutuksi tulleet etäkokoustamiskäytännöt ovat tehneet mahdolliseksi sen, että päätoimittamisenkin kaltainen tiivis yhteistyö onnistuu myös etänä. Toivomme, että yhteistyömme päätoimittajina näyttää hyvää esimerkkiä, jotta jatkossakin lehden päätoimittajiksi voidaan valita tutkijoita eri yliopistoista – tällainen vuorovaikutus luo uutta synergiaa tutkijoiden ja yliopistojen välille.

Myös tutkimusintressimme levittäytyvät sukupuolentutkimuksen eri alueille. Varpu Alasuutari on sukupuolentutkimuksen tutkijatohtori, joka työskentelee tällä hetkellä Tampereen yliopistossa Suomen Akatemian rahoittamassa *Affektiivinen aktivismi: queer- ja transmaailmojen luomisen paikat* -tutkimushankkeessa. Alasuutari on tarkastellut hankkeessa Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kohdistuneen queer-aktivismin historiaa ja aktivismiin liittyviä tunteita (Alasuutari 2023). Tunteet ja affektit olivat vahvasti läsnä myös Alasuutarin (2020) väitöstutkimuksessa, jossa hän tarkasteli queer- ja transihmisten kokemuksia läheisen kuolemasta ja suomalaisesta kuolemankulttuurista. Kesällä 2024 Alasuutari palaa Turun yliopiston sukupuolentutkimuksen oppiaineeseen, josta hän on myös väitellyt tohtoriksi, ja aloittaa Koneen Säätiön rahoittaman tutkimuksensa queer-yksinäisyyden kokemuksista Pohjoismaissa. Alasuutarin tutkimusintresseihin lukeutuvat paitsi queer- ja transtutkimus sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen elämisen ja kuoleamisen olosuhteet myös aktivismin, ihmissuhteiden ja negatiivisten affektien tutkimus.

Sanna Karhu on feministifilosofi ja tutkimusprojektin *Animal Trouble: A New Ecofeminist Critique of Speciesism* (Koneen Säätiö) johtaja sukupuolentutkimuksessa Helsingin yliopistossa. Projektissa hän kehittää uudenlaista ekofeminististä filosofiaa lajisorron ongelman näkökulmasta. Hänen uusim-

mat artikkelinsa ”Ecofeminist Critique of the Milk Industry: from Mammal Mothers to Biocapitalist Bovines” (2024) ja ”Maitoutopioita ja outoja nautintoja: imetyksen queer-ekologinen politiikka” (tulossa) pyrkivät luomaan uutta tutkimusalaa, ekofeminististä ja queer-feminististä maitotutkimusta, joka tarkastelee kriittisesti niin kapitalistista maidontuotantoa ja sen väkivaltaisia seurauksia eläimille kuin imetystä normatiivisena ja poliittisena käytäntönä. Karhun projektissa työskentelee myös väitöskirjattutkija Jenna Kuronen, joka tutkii maidon myyntityä rakentumista suomalaisessa maidontuotannossa ja maidon markkinoinnissa ekofeministisestä näkökulmasta. Karhu on väitellyt vuonna 2017 Judith Butlerin filosofiasta ja viimeistelee tällä hetkellä monografiaa normien, väkivallan ja väkivallattoman etiikan suhteesta Butlerin ajattelussa. Karhu on julkaissut artikkeleita esimerkiksi *Hypatia* ja *Signs*-lehdissä sekä lukuisissa antologioissa niin filosofian kuin feministisen tutkimuksen aloilla. Karhu on julkaissut myös paljon suomeksi: hänen artikkelinsa teurastamoiden toiminnassa tapahtuvasta tappamisesta näkymättömäksi tekemisestä on ehdolla Vuoden Tiedekynä 2024 -palkinnon saajaksi. Karhu on erikoistunut feministisen ja poliittisen filosofian sekä ekofeministisen teorian lisäksi queer- ja transteoriaan, väkivallattomuuden filosofioihin sekä kriittiseen ja feministiseen eläintutkimukseen. Karhu on myös Puistokatu 4 (”Tieteen ja toivon talo”) -tutkijayhteisön jäsen ja aktivisti muun muassa Elokapinassa.

Heidi Kosonen toimii tutkijatohtorina Jyväskylän yliopistossa nykykulttuurin ja taidehistorian oppiaineissa. Kososen juuret ovat visuaalisen kulttuurin tutkimuksessa: hän väitteli tohtoriksi itsemurhan elokuvarepresentaatioista tabun ja biovallan näkökulmista (2020). Sukupuolentutkimus tuli Kososen tutkimukseen mukaan ”vahingossa” tutkimuslöydösten myötä, mutta sukupuolentutkimuksellinen ja etenkin intersektionaalisen feministinen näkökulma on kulkeutunut mukana myös väitöksen jälkeisiin tutkimushankkeisiin. Hän on ollut mukana useammassa vihapuhetta tarkastelevassa hankkeessa, kuten VNK:n rahoittamissa *Viha Vallassa* (2019) ja *Verkkoviha* (2022) -selvityksissä, edistänyt inhon tutkimusta humanistis-yhteiskuntatieteellisistä näkökulmista (Ryynänen ym. 2022) ja

tarkastellut televisiotuotantoa erityisesti sosiaalisen ja ekologisen oikeudenmukaisuuden näkökulmista (”Storytelling for Justice” 2021). Paraikaa Kosonen työskentelee Suomen Akatemian rahoittamassa *Everyday Affective Practices Online: Producing, Experiencing and Managing Hate Speech in the Digital Era* -konsortiossa ja viimeistelee omaa osuuttaan vastapuheen käsitettä ja käytänteitä tarkastelevassa, Koneen Säätiön rahoittamassa *Aktivismi taiteen ja tieteen välineenä: ”tutkivismia” vaikuttavasta vastapuheesta suomalaisessa verkko-yhteisössä* -hankkeessa (Arjoranta ym. 2024). Kesällä 2025 Kosonen tulee hyppäämään Koneen säätiön rahoittamaan *Epämukava museo: kohti turvallisia, rohkeita tiloja* -hankkeeseen, jossa negatiivisia museokokemuksia yhteiskunnallista huomiota vaativista aiheista lähestytään tuottavina voimavaroina (Viita-aho ym. 2023). Kososen itsenäinen väitöksenjälkeinen tutkimus liittyy ympäristökriisiin tabuluonteisuuden problematiikkaan erityisesti ”planetaarisen kuoleman” näkökulmasta (Kosonen 2023b). Näin ollen Kososen tutkimusta yhdistävät monet hankalan affektiiviset, jopa tabuluonteisiksi määriteltävät ilmiöt, kiinnostus vallan ja väkivallan lonkeroihin sekä intersektionaalisen feministinen ja posthumanistinen, oikeudenmukaisempaa maailmaa kohti pyristelevä tutkimusote.

Kuten jo yllä olevista kuvauksista saattaa huomata, tutkimusintressimme kurottelevat moneen suuntaan, mutta yhdistäviäkin tekijöitä on. Niistä eräs keskeisin on kuolemantutkimus, mikä heijastuu ensimmäisen päätoimittajavuotemme erikoisnumeron teemaan. Avasimme alkuvuodesta kirjoituskutsun kuolemaa, tappamista ja suremistä käsittelevään teemanumeroon, jonka tavoitteena on käsitellä aiheita laaja-alaisesti feministisistä, intersektionaalisisista, monilajisista ja ekologisista näkökulmista.

Kuolema, tappaminen ja sureminen ovat paitsi keskeisiä aiheita tutkimusintressiemme kannalta, myös valitettavan ajankohtaisia teemoja. Pääkirjoitusta laatiessamme Vantaalla Viertolan alakoulussa tapahtui ampumavälikohtaus, jossa 12-vuotias koululainen surmasi aseella yhden luokkatoverinsa ja haavoitti vakavasti kahta muuta. Poliisi on tiedottanut, että tekijän motiivina on ollut koulukiusaaminen. Vaikka kiusaamisen ja ampumisen välille

seuraussuhteen vetäminen on liian hätäistä, tieto motiivista on jo aloittanut säännöllisin väliajoin esiin nousevan keskustelun koulukiusaamisesta. Kouluväkivallasta puhutaan usein psykologisoiden kiusaajien ja kiusattujen ominaisuuksia, mutta enemmän huomiota tulisi kohdistaa yksilökeskeisten analyysien sijaan siihen, että koulussa tehty väkivalta tapahtuu aina yhteydessä muuhun yhteiskuntaan ja sen väkivaltaisiin normeihin ja käytäntöihin sekä erilaisiin syrjäyttämisen ja epäoikeudenmukaisuuksien muotoihin. Tässä normikriittisellä ja intersektionaalaisella feministisellä tutkimuksella olisi paljon annettavaa. Väkivallan syihin pureutumisen lisäksi Suomessa tulisi aloittaa kriittinen keskustelu siviilien hallussa olevien ampuma-aseiden suuresta määrästä: niitä on arvioitu olevan yhteensä noin 1,8 miljoonaa (Small Arms Survey n.d.). Vaikka aseiden turvallista säilytystä säännellään tarkasti, tällä asemäärällä riski vahinkoihin tai tahallisiin huolimattomuuksiin kasvaa. Kenenkään lapsen ei pitäisi päästä aseeseen käsiksi. Toisaalta asemäärä kertoo myös aseellisen väkivallan normalisoitumisesta Suomessa. Vaikka suurin osa aseista olisi tarkoitettu metsästämiseen (metsästäminen eettinen oikeutus ei sekään ole selviö), aseiden omistaminen tarkoittaa yleensä myös tapoa – ja mahdollisuutta tappaa.

Polttavan ajankohtaiseksi esimerkiksi tappamisesta nousevat myös Israelin sotatoimet palestiinalaisia vastaan. Hamasin lokakuussa 2023 tekemää terrori-iskua seuranneessa Israelin hyökkäyksessä on tapettu jo yli 30 000 palestiinalaista, eli moninkertainen määrä suhteessa Hamasin iskujen 1139 uhriin, ja luku jatkaa kasvamistaan (Pesonen 2024). Valtaosa Israelin tappamista ja vammauttamista ihmisistä on ollut siviilejä, etenkin lapsia ja naisia. Jotta ymmärtäisimme näiden sotatoimien historiallisen ja poliittisen kontekstin, niitä tulee tarkastella suhteessa Israelin kolonialistiseen valtioon. Israelin hyökkäys ei tällöin näyttäydä ainoastaan suhteettoman suurena kostona Hamasin iskuihin vaan jatkumona sille systemaattiselle sorrolle, rassistiselle dehumanisaatiolle ja tappamiselle, jota Israelin valtio on kohdistanut palestiinalaisiin sen väkivaltaisesta perustamisesta lähtien (ks. esim. Högback ym. 2023). Tällä hetkellä kansainvälinen tuomioistuimien (ICJ) tutkii Israelin mahdollista syyllistymistä kansanmurhaan. Tammikuun päätök-

sen mukaan Israelin on tehtävä kaikkensa palestiinalaisten kansanmurhan estämiseksi Gazassa (ICJ 2024; ks. myös Amnesty Finland 2024; Segal 2023). Kansanmurhan pysäyttämiseksi pelkkä tulitauko ei kuitenkaan vielä riitä, vaikkakin se on välttämätön ehto palestiinalaisten järjestelmällisen tuhoamisen lopettamiseksi Gazassa ja ruoka- ja muun avun perillepääsyn takaamiseksi. Kansanmurhan juurisyyhyyn eli rassistiseen nationalismiin puuttuminen edellyttäisi Israelin kolonialistisen miehityspolitiikan purkamista kaikkialla Palestiina-Israelissa ja palestiinalaisten vapauttamista vuosikymmeniä jatkuneesta alistamisesta.

Samaan aikaan jatkuu myös Venäjän vuonna 2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainassa. Siinä missä Venäjän sotatoimet Ukrainassa on Suomessa ja muualla Euroopassa laajasti tuomittu, Israelin ja Palestiinan osalta julkisessa keskustelussa ovat vallinneet kaksoisstandardit. Venäjän hyökkäyksen jälkeen Helsingin yliopiston päärakennus valaistiin Ukrainan lipun väreillä, ja Ukrainan puolesta liputetaan edelleen monessa julkisessa rakennuksessa Helsingin päärautatieasemasta lähtien. Israelia kritisoivia ja palestiinalaisia puolustavia ääniä on kuitenkin yritetty vaientaa. Esimerkiksi Helsingin yliopisto on poistanut poliisin avustuksella Palestiinaa puolustaneita ja mieltään osoittaneita opiskelijoita tiloistaan (Karhu & Tuhkanen 2023). Lisäksi palestiinamyönteisiä näkökulmia esittäviä tutkijoita, journalisteja ja taiteilijoita on sensuroitu ja irtisanottu sekä tapahtumia peruttu muuallakin Euroopassa, esimerkiksi Israelin valtion perustamiseen tiukasti kietoutuneessa Saksassa (Burdeau 2023). Näemme, että yliopistoyhteisön jäsenillä, kuten opiskelijoilla ja tutkijoilla, on eettinen oikeus – ja sananvapaus – puhua ja toimia kansanmurhaa vastaan. Suomessa esimerkiksi Tutkijat Palestiinan puolesta -ryhmä on esittänyt yhdeksi akateemiseksi toimintakeinoksi Israelin yliopistojen boikottia (Snellman 2024). Yliopistojen keskeinen tehtävä tutkimuksen ja opettamisen lisäksi on yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Tämä ei voi tarkoittaa vain kasvavaa yritysyritystyötä vaan myös ja erityisesti vaikuttamista erilaisista alistamisen järjestelmistä vastaan, koskivatpa ne sitten rasismia, kolonialismia, nais-, homo-, tai transvihaa tai esimerkiksi opiskelijoiden taloudellista sortoa.

Kolonialismin ja sotien lisäksi elämää tuhoavia käytäntöjä nykymaailmassa ovat myös jatkuvasti kiihtyvä elinympäristöjen ja ekosysteemien hävittäminen. Niin ihmisten kuin muidenkin elämänmuotojen elämisen edellytykset ovat vaakalaudalla ilmastokriisin ja kiihtyvän sukupuuttoaalton takia, eivätkä valtavaa ekologista tuhoa aiheuttavat sodat ja resurssien louhiminen aseteollisuuden tarpeisiin aut ympäristökriisin ja kuudennen massasukupuuton pysäyttämässä. Nämä kysymykset tappamisesta ja ekokatastrofista sekä niihin kietoutuvista sortavista ja väkivaltaisista diskursseista sekä retoriikoista ovat myös ajankohtaisia intersektionaalisessa feministisessä teoriassa ja tutkimuksessa. Niitä voidaan lähestyä esimerkiksi Donna Harawayn (2008) ”tapettavuuden” (*killability*) käsitettä käyttäen tai tarkastelemalla Judith Butlerin (2009) tavoin elämisen (*livable life*) ja suremisen (*grievable life*) arvoisen elämän poliittisia ja normatiivisia ehtoja. Voidaan myös soveltaa vaikkapa Mel Y. Chenin (2012) elollisuushierarkian käsitettä ja kysyä, millainen elämä lasketaan arvostettavaksi, puolustettavaksi ja surtavaksi elämäksi, millainen puolestaan ei – ja miksi näin on? (Ks. myös esim. Karhu 2017; Kosonen 2023ab). Keskustelu näistä kysymyksistä jatkuu loppuvuodesta julkaistavassa kuolemaa, tappamista ja suremista käsittelevässä teemanumerossamme.

Vallitseva yhteiskunnallinen ja globaali tilanne, jossa päätoimituspestiä aloittelemme, tarjoaa toki monia muitakin esimerkkejä sukupuolentutkimuksellisten ja feminististen näkökulmien tärkeydestä. Tällaisia ovat vaikkapa sateenkaari-ihmisten asema ja sukupuolittuneet kulttuuriset representatiot. Esimerkiksi vastikään käydyt tasavallan presidentinvaalit korostavat heteronormatiivisuuden ja homofobian kietoutumista suomalaiseen asenneilmapiiriin. Pekka Haaviston homoseksuaalisuuden vaikutus ihmisten äänestyskäyttäytymiseen nostettiin puheeksi Ylen vaalilähetyksessä 28.1.2024, ja tämän jälkeen asiaa puitiin laajasti. Vaikka homouden merkitystä presidentinvaaleissa kommentoivat mediassa monenlaiset asiantuntijat, seksuaalisuuden- ja sukupuolentutkijoilta pyydettiin kannanottoja vasta toisen kierroksen loppumetreillä tai vaalien jälkeen (Jäärn 2024; Kallionpää 2024; Mikkonen 2024). Kuten sukupuolentutkija Tuula Juvonen huomauttaa *Helsingin Sanomien* haastattelus-

saan, medially on keskeinen rooli asenneilmapiiriin synnyssä: merkittävää on se, miten ja mihin sävyyn tabuluontoisina pidetyistä aiheista, kuten homoseksuaalisuudesta, mediassa kirjoitetaan, vai kirjoitetaanko lainkaan. Juvonen toteaaakin, että homoseksuaalisuuden käsittelyssä medially on pitkät vaikenemisen perinteet (Mikkonen 2024; ks. myös Penttilä 2024).

Keskustelu oli tärkeää myös presidentinvaalien tapauksessa, koska epätasa-arvoa ruokkivat käsitykset ja normit tulivat päivänvaloon: kyselyiden mukaan kolmannes äänestäjistä – ja jopa 40 prosenttia Alexander Stubbin äänestäjistä – piti Haaviston puolisoa tai seksuaalista suuntautumista syynä olla äänestämättä häntä (Lehtinen 2024; Kallionpää 2024). Voimme kysyä, millaisen viestin tämä tieto lähettää Suomen sateenkaariväestölle ja etenkin sateenkaarinuorille, jotka etsivät paikkaansa ja pohtivat tulevaisuuden mahdollisuuksiaan. Varmaa kuitenkin on, että vallitsevista konservatiivisista ja homofobisista asenteista vaikeneminen ei auta niiden purkamisessa.

Vanhoillisten arvojen vahvistumiseen viittaa myös niin sanotun anti-gender-liikkeen saama maailmanlaajuinen vaikutusvalta. Monien intersektionaalisten feministitutkijoiden tavoin myös queer-feministi ja filosofi – ja sukupuolentutkimuksen ”queer-vanhempi” – Judith Butler ruotii aihetta juuri julkaistussa teoksessaan *Who’s Afraid of Gender?* (2024). Teos on Butlerin ensimmäinen suurelle yleisölle suunnattu teos ja vahva puheenvuoro sukupuolen moninaisuuden puolesta. Teos on myös paluu ”juurille”: hänen aiempi nimenomaan sukupuoleen keskittyvä teoksensa on parinkymmenen vuoden takainen *Undoing Gender* (2004). Toisaalta kuten aiemminkin teoksissaan, myös tuoreimmassa kirjassaan Butler käsittelee sukupuolta suhteessa muihin valtajärjestelmiin. Tutulla – mutta edelleen ajankohtaisella – tavallaan hän vetoaa sorrettujen ryhmien välisen solidaarisuuden ja eri yhteiskuntaliikkeiden voimien yhdistämisen puolesta taistelussa äärioikeistoa, fasismia ja kapitalismia vastaan.

Yhdysvaltain elokuva-akatemian jokavuotiseen Oscar-galaan liittyvä keskustelu puolestaan muistuttaa kulttuurisiin representaatioihin liittyvien pohdintojen tärkeydestä. Gala, samaten kuin elokuvatuotanto laajemminkin, ovat historiallisesti

olleet valkoisten cisheteromiesten tannerta, ja siksi on tärkeää tarkastella, keitä nimitetään ehdolle palkinnonsaajiksi ja millaista maailmankuvaa ehdokaslistat ja ehdolle asetetut elokuvat rakentavat. Tänä vuonna Oscareihin liittyvässä keskustelussa kuohuttivat erityisesti Greta Gerwigin ohjaaman, patriarkaalisia valtarakenteita kriittisesti tarkastelevan *Barbie*-elokuvan fiktion heijastuminen todellisuuteen: samalla kun Ken-nukelle kasvot antanut Ryan Gosling nostettiin ehdokkaaksi parhaan miesvivuroolin kategoriaan, Barbietä näytellyt Margot Robbie ja Gerwig ohitettiin parhaan naispääroolin ja ohjaajan kategorioissa (Heritage 2024). Myös Yorgos Lanthimosin ohjaama, lukuisia palkintoja kahminut ja ”feministiseksi mestariteokseksi” nimetty *Poor Things* on herättänyt kiihkeää keskustelua muun muassa titteliinsä ja Emma Stonen seksuaalisesti estottomaan, ”lapsinainfrankensteinin” roolihaamoon liittyen (Ahmed 2024). Voiko feministisenä mestariteoksena oikeastaan juhlistaa miesohjaajan käsikirjoittamaa ja ohjaamaa elokuvaa, jossa – niin ansiokas kuin se monilta osin onkin – toistuvat naisten infantiilisoinnin, eläimellistämisen ja seksuaalisen esineellistämisen historialliset kuvastot?

Vaikka erinäisissä gaaloissa ehdolle asetettujen ihmisten ominaisuuksien tarkastelu ja eri vähemmistöjä edustavien ehdokkaiden laskeminen voi tuntua pikkumaiselta, on se edelleen tasa-arvotyössä ajankohtaista. Näin on todennut esimerkiksi *Helsingin Sanomien* sunnuntaiesseen sukupuolijakautumaa tarkastellut Saara Särämä (2024a). Kyse on siitä, kenen näkökulmat koemme maailmassa tärkeiksi ja kenen tarinat – ja millaiset tarinat – kiertävät ja jäävät elämään. Mitä moninaisempi on näkökulmiaan ja tarinoitaan esille saavien ja tunnustettujen ihmisten kirjo, sitä todenmukaisemmaksi ja yhdenvertaisemmaksi myös kertomuksemme maailmasta muotoutuu – ja maailma sen mukana. Tietynlaisten näkökulmien korostuminen ja kierto selittäneekin sitä, miksi keskustelumme feminismistä värittävät edelleen vuonna 2024 vuosisatoja vanhat käsitykset miehiä vihaavista ja syrjivistä naisista (esim. viimeisimpänä *Sana on Vapaa*-podcast 7.3.2024; Särämä 2024b) tai yhteiskuntarauhua horjuttavasta sukupuolentutkimuksesta. Kysymys siitä, kenellä on valta kuvata maailmaa ja saada äänensä kuuluviin, on erityisen tärkeä, kun huomioidaan sukupuolentut-

kijoihin ja muihin kriittisten tieteenalojen tutkijoihin kohdistuvan häirinnän, vihapuheen ja maalittamisen lisääntyminen (ks. esim. Rossi 2024; Pető 2021).

Siispä tervetuloa lukemaan *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehteä myös meidän toimituskaudellamme! Lehdessä julkaistavassa feministisessä tutkimuksessa kyseenalaistetaan myös seuraavan kahden vuoden aikana vahingollisia normeja, representaatioita, stereotyyppioita, hierarkioita ja dikotomioita, paljastetaan erilaisia vallan ja väkivallan muotoja sekä pyritään purkamaan niitä ja luomaan vaihtoehtoisia, feministisiä maailmoja niiden tilalle.

Ryhdyimme työhön suurella innostuksella ja pienellä jännitykselläkin. Jo tähänastisen toimitustyön perusteella olemme saaneet kokea, millaisen näköalapaikan päätoimittajuus suomalaisen sukupuolentutkimuksen kentälle avaa: olemme vaikuttuneet tarjolle lähetettyjen ja toimittamiemme tekstien monialaisuudesta ja laadusta. Vaikka meillä kaikilla on jo aiempaa toimituskokemusta akateemisten journalien toimituskunnista ja erikoisnumeroiden ja artikkelikokoelmien toimittamisesta, päätoimittajuuden vaatimat ponnistukset uusliberaalin yliopistomaailman kiireissä sekä astahtamisen kulisseista näkyville jännittävät. Tartumme silti tähän haasteeseen iloisesti ja toiveikkaasti! Toivomme, että onnistumme päätoimittamaan lehteä solidaarisesti ja toisiamme kannatellen, pehmeässä vastarinnassa suhteessa yliopistomaailman ongelmallisiin piirteisiin ja rohkeasti omasta äänestämme ja näkökulmistamme kiinni pitäen.

Tässä numerossa julkaistaan kaksi vertaisarvioitua artikkelia, joissa molemmissa tunnustellaan tunteiden tuottavaa vaikutusta jollakin tavalla hankalien kohtaamisten äärellä. Satu Suvannon ja Suvi Pihkalan feminististä uusmaterialismia edustavassa artikkelissa ”Häkeltyminen ja feministinen vastuullisuus (tutkimus)kohtaamisissa lasten taidetekojen kanssa” tarkastellaan lasten taidetekojen herättämien tunteiden ja niihin liittyvien eettisten kohtaamisten mahdollisuuksia. Kohteena ovat tutkijoiden ja taiteilijoiden ohjeistamien *Unelmien kaverimaa*-taidepajojen taideteokset, joiden välityksellä 10–12-vuotiaat lapset ovat tutkineet vertaisuhteisiin liittyviä

vallan ja valtavien kysymyksiä, erityisesti sukupuoli- ja seksuaalisuuteen sekä niitä koskeviin normatiivisuuksiin liittyen. Jane Bennettin lumoutumisesta johdettu *häkeltyminen* käsite sekä Karen Baradin ja Donna Harawayn *response-ability*-käsitteeseen kytkeytyvä välittävän vastaamisen idea kutsuukin tutkija-taiteilijoita tarkastelemaan niin omia kohtaamisiaan lasten taideteosten kanssa kuin yleisöjen reaktioita julkiseen tilaan kuratoitujen *Unelmien kaverimaiden* äärellä. Kuten Suvanto ja Pihkala argumentoivat, häkeltyminen lasten taideteoksista voi sekä rikkoa sitkeää vaikenemisen ja vaientamisen kulttuuria että kutsua aikuisia eettisesti ja poliittisesti tiedostavampiin vastaanottamisen, vastaamisen ja eteenpäin ojentamisen käytäntöihin.

Jaana Vuoren kulttuurintutkimuksellisessa, representaatioiden analyysiin perustuvassa artikkelissa tarkastellaan Väestöliiton tuottamaa *Seksuaalioikeudet puheeksi kotouttavassa työssä* -videosarjaa, joka on tarkoitettu kotouttamistyön ammattilaisten tueksi. Vuori kysyy, miten valistukselliseksi tarkoitettuihin videoissa esitetään kotouttamistyön ammattilaisten ja heidän asiakkaidensa tietoa sekä tietoon liittyviä tunteita. Tarkassa diskursiivis-lähiluennallisessa analyysissään Vuori tuo esiin, kuinka videoiden tapa kuvata ”viileiden” ammattilaisten sekä ”tunteiltaan estyneiden” ja ”kuumaksi käyvien” kotoutujien tietoa ja tunteita on toiseuttava ja rodullistava. Artikkelillaan Vuori osallistuu keskusteluun siitä, miten kotouttamistyössä tuotetaan normatiivista, nationalistista ja rasistista kulttuurista ymmärrystä, joka sivuuttaa maahanmuuttajien oman näkökulman.

Tässä numerossa julkaistaan myös Maiju Parviaisen luento ”Seksologiset tulokset halun ja seks-

sin merkityksestä heteroparisuhteessa”. Hankepuheenvuorossaan Mervi Heikkinen, Eveliina Ylitalo ja Anna Reetta Rönkä esittelevät sukupuolentutkijoiden tutkivan työpajan sarjaa ”Tasa-arvo- ja risteävät erot Pohjoismaiden arktisissa yliopistoissa”. Pyrimme myös elvyttämään lehden taiteilijaesittelyt, joita ei rahoituksen puuttuessa ole voitu vuosin toteuttaa. Aiemmin lehdessä esiteltiin feministisesti sekä sukupuoli- ja seksuaalipoliittisesti orientoitunutta taidetta. Nyt Suomen tiedekustantajilta saatu rahoitus mahdollistaa parin lehden kuvittamisen. Ensiksi on vuorossa Oulussa vaikuttava valokuvaa ja Martu Väisänen.

Lopuksi haluamme kiittää Sukupuolentutkimuksen seuran väistyvää puheenjohtajaa Leena-Maija Rossia, jonka viimeinen puheenjohtajan tervehdys julkaistaan tässä numerossa. Leena-Maija on monialainen pioneeri sukupuolentutkimuksessa, aktiivinen ja rohkea yhteiskunnallinen kommentoija, todellinen feministinen vastarannankiiski kaikissa metaforan positiivisissa merkityksissä sekä lämmin ja hauska kollega, kuten olemme saaneet eri yhteyksissä todistaa. Leena-Maija myös keräsi kokoon nykyisen päätoimittajatiimin. Lämpimät kiitoksemme Leena-Maijalle siitä, että näit meissä päätoimittajallista potentiaalia, toit meidät yhteen ja kannustit meitä ryhtymään tähän ainutlaatuisen vastuutehtävään suomalaisen sukupuolentutkimuksen kentällä!

Tampereella, Helsingissä ja Jyväskylässä 12.4.2024

Varpu Alasuutari, Sanna Karhu ja Heidi Kosonen

KIRJALLISUUS

Ahmed, Samira (2024) 'She's Bound and Gagged for Laughs': Is Poor Things a Feminist Masterpiece – or an Offensive Male Sex Fantasy? *The Guardian* 24.1.2024. <https://www.theguardian.com/film/2024/jan/24/bound-gagged-poor-things-feminist-masterpiece-male-sex-fantasy-oscar-emma-stone-ruffalo> (haettu 12.4.2024).

Alasuutari, Varpu (2023) 'Again the Same Hopeless Feel-

ing': Christian Queer Activism as a Personal Experience in Finland, 1960s–2000s. *Gender & History*, 1–16. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-0424.12734> (haettu 12.4.2024).

-- (2020) *Death at the End of the Rainbow: Rethinking Queer Kinship, Rituals of Remembrance and the Finnish Culture of Death*. Väitöskirjatutkimus. *Annales Universitatis Turkuensis B* 513. Turku: Turun yliopis-

- to. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8074-1> (haettu 12.4.2024).
- Amnesty Finland (2024) Kansainvälisessä tuomioistuimessa alkavat kuulemiset ovat elintärkeä askel palestiinalaisten siviilien suojelemiseksi. *Amnesty.fi* 11.1.2024. <https://www.amnesty.fi/kansainvalisessa-tuomioistuimessa-alkavat-kuulemiset-ovat-elintarke-kea-askel-palestiinalaisten-siviilien-suojelemiseksi/> (haettu 12.4.2024).
- Arjoranta, Jonne, Jauhiainen, Jenna, Kosonen, Heidi & Nousiainen, Susi (2024) Vastapuhe ratkaisuna verkkovihan ongelmaan? *Kaivolla*-blogi 5.3.2024. <https://koneensaatio.fi/tarinat-ja-julkaisut/vastapuhe-ratkaisuna-verkkovihan-ongelmaan/> (haettu 12.4.2024).
- Burdeau, Cain (2023) In Germany, Debate Rages Over a State Policy to Support Israel, No Matter What. *CourthouseNews.com* 5.12.2023. <https://www.courthousenews.com/in-germany-debate-rages-over-a-state-policy-to-support-israel-no-matter-what/> (haettu 12.4.2024).
- Butler, Judith (2024) *Who's Afraid of Gender?* New York: Farrar, Straus and Giroux.
- (2009). *Frames of War: When is Life Grievable?* London: Verso.
- (2004) *Undoing Gender*. London and New York: Routledge.
- Chen, Mel Y. (2012) *Animacies: Biopolitics, Racial Mattering, and Queer Affect*. Durham and London: Duke University Press.
- Haraway, Donna (2008) *When Species Meet*. Minneapolis-London: University of Minnesota Press.
- Heritage, Stuart (2024) Happy Kending: Why Righteous Anger Might be the Role That Wins Ryan Gosling an Oscar. *The Guardian* 24.1.2024. <https://www.theguardian.com/film/2024/jan/24/barbie-ryan-gosling-margot-robbie-greta-gerwig-oscars-snob> (haettu 12.4.2024).
- Högback, Freja, Karhu, Sanna, Kauppinen, Lumi & Ääri, Helinä (2023) Unmasking the State of Israel's Genocidal Tactics: Insights on Dehumanization, Animalization, and Vegan Washing. *Eläimiksi: kriittisen eläintutkimuksen näkökulmia* 22.11.23. <http://www.elaimiksi.fi/2023/11/21/unmasking-the-state-of-israels-genocidal-tactics-insights-on-dehumanization-animalization-and-veganwashing/> (haettu 12.4.2024).
- ICJ (2024) Order of 26 January. International Court of Justice. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240126-ord-01-00-en.pdf> (haettu 12.4.2024).
- Jäärni, Clarissa (2024) Vaalit lähenevät ja keskustelu velloo Haaviston seksuaalisessa suuntautumisessa – tutkija: Puolueet on pantu kaappiin. *Yle.fi*. 9.2.2024. <https://yle.fi/a/74-20073717> (haettu 12.4.2024).
- Kallionpää, Katri (2024) ”Järkyttävä luku” – Asian-tuntijat kommentoivat kyselyä, joka kartoitti syytä olla äänestämättä vastaehdokasta. *Helsingin Sanomat* 5.2.2024. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000010205138.html> (haettu 12.4.2024).
- Karhu, Otsi & Tuhkanen, Ari (2023) Poliisi otti Helsingin yliopistolla kiinni 13 palestiinalaisia tukenutta mielenosoittajaa. *Yle.fi*. 29.11.2024. <https://yle.fi/a/74-20062701> (haettu 12.4.2024).
- Karhu, Sanna (tulossa) Maitoutopioita ja outoja nautintoja: imetyksen queer-ekologinen politiikka. Teoksessa Seppä, Anita & Klein, Juni (toim.) *Queer-ekologia ja taide*. [Kirjan nimi varmistuu myöhemmin.] Helsinki: Parv and Helsinki University of Arts.
- (2024) Ecofeminist Critique of the Milk Industry: From Mammal Mothers to Biocapitalist Bovines. Teoksessa Irni, Kuura, Aavik, Kadri & Joki, Milla-Maria (toim.) *Feminist Animal and Multispecies Studies: Critical Perspectives on Food and Eating*. Leiden: Brill.
- (2017) *From Violence to Resistance: Judith Butler's Critique of Norms*. Väitöskirjatutkimus. Helsinki: University of Helsinki.
- Kosonen, Heidi (2023a) “Isn't Self-destruction Coded into Us, Programmed into Each Cell?": A Thanatological, Posthumanist Reading of Garland's Annihilation (2018). *Journal of Ecohumanism* 2:2, 161–175. <https://doi.org/10.33182/joe.v2i2.3007> (haettu 12.4.2024).
- (2023b) Planetaarinen kuolema elämän rihmastomaisissa prosesseissa. *Ympäristöahdistus.fi* 13.12.2023. <https://www.ymparistoahdistus.fi/artikkelit/planetaarinen-kuolema-elaman-rihmastomaisissa-prosesseissa/> (haettu 12.4.2024).
- (2020) Gendered and Contagious Suicide: Taboo and Biopower in Contemporary Anglophone Cinematic Representations of Self-Willed Death. Väitöskirjatutkimus. JYU Dissertations 292. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8313-0> (haettu 12.4.2024).
- Lehtinen, Don (2024) Svenska Yle: Kolmasosa ei äanes-

- täisi Haavistoa hänen puolisonsa takia. *Helsingin Sanomat* 2.2.2024. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010200987.html> (haettu 12.4.2024).
- Mikkonen, Minttu (2024) Median puhetapa on yksi syy sille, miksi presidentin homoseksuaalisuus olisi niin monelle ongelma, sanoo tutkija. *Helsingin Sanomat* 23.2.2024. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000010230402.html> (haettu 12.4.2024).
- Penttilä, Pauliina (2024) Kyllä, vieläkin pitää puhua. *Suomen Kuvalehti* 9.2.2024. <https://suomenkuvalehti.fi/mielipide/pitaako-tasta-yha-puhua-homon-edelleen-haukkumasana-joten-median-ei-pidat-hyssytella/> (haettu 12.4.2024).
- Pesonen, Pertti (2024) Toimittajalta: Hamasin vanerien kohtalo ahdistaa Israelissa, Gazan siviiliuhreista ei välitetä. *Yle.fi*. 8.3.2024. <https://yle.fi/aihe/a/20-10006438> (haettu 12.4.2024).
- Pető, Andrea (2021) Feminist Stories from an Illiberal State: Revoking the License to Teach Gender Studies in Hungary at a University in Exile (CEU). Teoksessa Bluhm, Katharina, Pickhan, Gertrud, Stypinska, Justyna & Wierzycholska, Agnieszka (toim.) *Gender and Power in Eastern Europe: Changing Concepts of Femininity and Masculinity in Power Relations*. Cham, Switzerland: Springer, 35–44.
- Rossi, Leena-Maija (2024) Moninkertainen pelko uhkaa tutkimuksen ja opetuksen vapautta. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 36:3–4). 43–45. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/143219> (haettu 12.4.2024).
- Ryynänen, Max, Heidi Kosonen & Susanne Ylönen (toim.) (2022) *Cultural Approaches to Disgust and the Visceral*. Lontoo: Routledge. doi: 10.4324/9781003205364 (haettu 12.4.2024).
- Segal, Raz (2023) Statement of Scholars in Holocaust and Genocide Studies on Mass Violence in Israel and Palestine since 7 October. *Contending Modernities* 9.12.2023. <https://contendingmodernities.nd.edu/global-currents/statement-of-scholars-7-october/> (haettu 12.4.2024).
- Small Arms Survey (n.d.) Global Firearms Holdings. <https://www.smallarmssurvey.org/database/global-firearms-holdings> (haettu 12.4.2024).
- Snellman, Otto (2024) Akateeminen boikotti – vähintä mitä yliopistot voivat tehdä kansanmurhan ja opinmurhan estämiseksi. *Tieteessä tapahtuu* 42:1. <https://www.tieteessatapahtuu.fi/numerot/1-2024/akateeminen-boikotti-vahinta-mita-yliopistot-voivat-tehda-kansanmurhan-ja-opinmurhan> (haettu 12.4.2024).
- Storytelling for justice (2021) University of Winnipeg News 4.2.2021. <https://news.uwinnipeg.ca/storytelling-for-justice/> (haettu 12.4.2024).
- Särmä, Saara (2024a) Sinun ei ole mikään pakko identifioitua feministiksi – koko käsite ymmärretään usein väärin. *Rapport* 14.3.2024. <https://www.rapport.fi/saara-sarma/sinun-ei-ole-mikaan-pakko-identifioitua-feministiksi-koko-kasite-ymmarretaan-useinvaarin-bfeae9> (haettu 12.4.2024).
- (2024b) Sunnuntaiessee on upea idea, mutta miksi kirjoittajina on vain miehiä, kysyy Saara Särmä. *Journalisti.fi* 4.3.2024. <https://journalisti.fi/nakokulmat/2024/03/sunnuntaiessee-on-upea-idea-muttamiksi-kirjoittajina-on-vain-miehia-kysyy-saara-sarma/> (haettu 12.4.2024).
- Viita-aho, Mari, Koistinen, Aino-Kaisa, Kosonen, Heidi, Matikainen, Minni, Turunen, Johanna & Vargas, Rita (2023) Epämukava, transformatiivinen ja rohkea museo? *Tahiti* 13:2, 86–92. <https://doi.org/10.23995/tht.137443> (haettu 12.4.2024).